

-
5. Mustofa, M. A. The role of ecotourism in the social and economic field. 2nd Basic and Applied Science Conference (BASC) 2022. NST Proceedings. P. 65-73. doi:10.11594/nstp.2022.2510
 6. Tsaryk L., Kuzyshyn A., Tsaryk P. Selected Aspects of Ecological Dimensions of Ecotourism Development in the Networks of National Natural and Regional Landscape Parks of Ukraine. *Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska, sectio B – Geographia, Geologia, Mineralogia et Petrographia*. 2020. Vol. 75. P. 161-181.
 7. Xu L., Ao C., Liu B., Cai Z. Ecotourism and sustainable development: a scientometric review of global research trends. *Environ Dev Sustain* (2022). <https://doi.org/10.1007/s10668-022-02190-0>

Ярослав МАРИНЯК, к. геогр. н., доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ПРИРОДООХОРОННА (ЕКОЛОГІЧНА) ТА РЕКРЕАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

Актуальність дослідження. Туризм є одним із важливих чинників поживлення економіки регіону, а також залучає надходження фінансових ресурсів, зростанню попиту на товари та послуги, на виробі місцевого виробництва. Розвиток туризму у регіонах дозволяє збільшити доходи регіональних і місцевих бюджетів, що призводить до підвищення рівня життя населення. Розглянемо регіональну природоохоронну (екологічну) та рекреаційну інфраструктуру Поділля. Нині це проблема є актуальною, так як вторгнення Росії в Україну призвела до численних воєнних наслідків. Значна кількість воїнів потребують реабілітації та відновлення здоров'я.

Метою дослідження є розглянути особливості функціонування регіональної природоохоронної (екологічної) та рекреаційної інфраструктури Поділля.

Завдання дослідження. При розгляді цієї проблеми виконувались такі завдання: а) з'ясовано значення поняття “інфраструктура”, “виробнича”, ”соціальна”, “природоохоронна (екологічна) та рекреаційна”; б) аналіз результатів оцінки природоохоронної (екологічної) та рекреаційної інфраструктури Подільського регіону; в) розроблено висновки та рекомендації

щодо подальшого вирішення цієї проблеми.

Подільський туристичний регіон, до складу якого входять Вінницька, Тернопільська та Хмельницька області, знаходиться в Південно-Західній частині України. Його площа 60,9 тис. км², (10,1% площі України), чисельність населення - 4560,2 тис. осіб (9,5% кількості населення країни) в т. ч.: сільське - 53%, міське - 47%.

Інфраструктура регіону є привабливою для вирішення проблеми функціонування туристичного бізнесу. Коротко розглянемо основні поняття рекреаційно-туристичної інфраструктури. Загальноприйнятим є таке визначення інфраструктури як сукупності галузей та підгалузей, основними функціями яких є виробничі послуги і забезпечення економічного обігу в національній економіці. В свою чергу інфраструктура складається із виробничої та соціальної складової. Виробнича інфраструктура - це частина галузей інфраструктури, що надає послуги виробничого характеру, тобто забезпечує зв'язки у виробничій сфері економіки. Соціальна інфраструктура представляє сукупність, або комплекс, галузей, призначенням яких у суспільному поділі праці є задоволення потреб населення у соціально-побутових і соціально-духовних послугах.

Для визначення рівня інфраструктури необхідно провести аналіз тенденцій розвитку окремих складових та визначити місце у ній природоохоронної (екологічної) та рекреаційної складової див. таблицю 1.

Таблиця 1

Складові інфраструктури

Виробнича інфраструктура	Соціальна інфраструктура
транспортна складова	складова житлово-комунального господарства
складова зв'язку	освітня складова
природоохоронна (екологічна) складова	медична складова
рекреаційна складова	складова соціального забезпечення
	культурна складова

Природоохоронна (екологічна) складова представлена такими показниками як:

- кількість спожитої води в регіоні, млн. м³;

- обсяг викидів забруднюючих речовин у регіоні, тонн.
 Рекреаційна складова складається з таких показників як:
 - коефіцієнт використання місткості;
 - кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності регіону, тис. осіб.

Громадське Об'єднання «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта провів оцінку рівня розвитку інфраструктури відповідних регіонів. Об'єктом виступали процеси розвитку інфраструктури відповідних регіонів України, суб'єктами - регіональні аналітичні центри із 22-ти цільових областей України. В дослідження не ввійшли тимчасово окупована територія АРК та Донецька і Луганська області.

Розрахована інфраструктура регіонів України Громадським Об'єднанням «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта нами зведена та згрупована щодо Подільського регіону показана у таблиці 1.

Таблиця 1

***Розраховані індекси розвитку екологічної
 (природоохоронної) та рекреаційної інфраструктури у
 Подільському регіоні [1]***

Складові інфраструктури (підсистеми)	Індекси	Значення індексу	Рейтинг в Україні
Вінницька область			
Екологічна (природоохоронна) підсистема	IP п. с.	1,046	19
Рекреаційна підсистема (туризм)	IP р. с.	1,131	11
Тернопільська область			
Екологічна (природоохоронна) підсистема	IP п. с.	1,417	5
Рекреаційна підсистема (туризм)	IP р. с.	1,429	3
Хмельницька область			
Екологічна (природоохоронна) підсистема	IP п. с.	1,044	20
Рекреаційна підсистема (туризм)	IP р. с.	1,305	5

На основі вищезазначених розрахунків нами проведено рейтингове оцінювання екологічної (природоохоронної) та рекреаційної складової інфраструктури у Подільському регіоні, яке представлено у таблиці 2.

Проведене рейтингове оцінювання екологічної (природоохоронної) та рекреаційної інфраструктури у Подільському регіоні на перший погляд вказує на лідерство Тернопільської області. Це пов'язано певним чином із збалансованістю основних показників та їх кореляцією із аналогічними показниками в Україні. Тобто за оцінкою екологічної (природоохоронної) та рекреаційної інфраструктури Тернопільська область займає 5 та 3 місце у державі та відповідно перші місця у Подільському регіоні.

Таблиця 2

Рейтингове оцінювання екологічної (природоохоронної) та рекреаційної інфраструктури у Подільському регіоні

Складові інфраструктури (підсистеми)	Рейтинг у регіоні	Інтегральна оцінка
Вінницька область		
Екологічна (природоохоронна) підсистема	2	5
Рекреаційна підсистема (туризм)	3	
Тернопільська область		
Екологічна (природоохоронна) підсистема	1	2
Рекреаційна підсистема (туризм)	1	
Хмельницька область		
Екологічна (природоохоронна) підсистема	3	5
Рекреаційна підсистема (туризм)	2	

Однак є і ряд невирішених питань. Позитивна динаміка зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферу на рівні 7,4 тис. тон на рік, пов'язане із зменшенням обсягів виробництва, а не за рахунок здійснено природоохоронної діяльності. Не вирішеною проблемою залишається викиди вихлопних газів автотранспорту, що зумовлено збільшенням кількості його одиниць. Незважаючи на великі зусилля щодо введення нових очисних споруд у містах та реконструкції каналізаційних мереж в області підприємства житлово-комунального господарства є основними забруднювачами поверхневих вод. Сміттєзвалища (особливо стихійні) є наступною не вирішеною проблемою регіону. Незважаючи, що для видалення побутових відходів із 1022 населених пунктів області існує 740 сміттєзвалищ. На території Тернопільської області знаходиться 10 екологічно- небезпечних об'єктів.

Туристично-рекреаційний потенціал області нараховує 308 пам'яток природи, 18 парків - пам'яток садового мистецтва, 89 заказників, понад 4000 пам'яток історії, археології та архітектури, 2 державні та 1 національний історико-архітектурні заповідники, 200 тис. га ландшафтних територій.

Позитивні показники екологічної (природоохоронної) та рекреаційної інфраструктури на жаль не розв'язують проблеми розумного балансу між їх оцінкою та розвитком туристичного бізнесу.

Щодо визначення другого місця у рейтингу то Вінницька та Хмельницька області набрали однакову суму, тому ми використаємо загальний рейтинг в Україні. Згідно якого інтегральна сума Вінницької (25 балів), а та Хмельницької (30). Таким чином друге місце віддаєм Вінницькій, а третє Хмельницькій областям. Розглянемо більш детально основні проблеми цих територій.

Із наведених показників чітко простежується на досить низьке місце областей за екологічною (природоохоронною) інфраструктурою 19 та 20 із 22. За цим показником Вінницька область посідає лише 19 місце серед 22 областей, а за рекреаційною посідає 11 місце.

Хмельницька область за рекреаційною складовою зайняла 5 місце, а відповідно природоохоронної 20. Основною причиною цього є не таке швидке, в порівнянні з іншими областями, скорочення викидів забруднених речовин.

Результати і висновки наукового дослідження. Загальною проблемою для Подільського регіону є наслідки російсько-української війни і збереження інфраструктури. Для Тернопільської області гострою проблемою є ліквідація стихійних сміттєзвалищ їх паспортизація та запровадження організованого збору побутових відходів від населення. Розширення мережі розміщення, збільшення кількості об'єктів рекреаційної інфраструктури, створення нових місцевих туристичних продуктів. Для Вінницької області необхідно звернути увагу на природоохоронну інфраструктуру, а саме реконструкції водопровідних мереж, будівництво очисних споруд каналізації поселень області. Для Хмельницької області необхідно розвивати природоохоронну інфраструктуру, та різке скорочення викидів

забруднених речовин. Надалі утримувати лідерство у всеукраїнському рейтингу за рекреаційною інфраструктурою. Для Поділля необхідно раціонально використовувати багату інфраструктуру, а саме державний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець», культові споруди Почаївської Лаври. Особливе місце серед релігійних центрів займає селище Меджибіж, де знаходяться могили засновника хасидизму та його учнів, старовинне єврейське кладовище Меджибожа є місцем паломництва численних прочан із різних країн світу.

Література:

1. Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації. Аналітичне дослідження// ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта. Київ, 2017. 108 с.

УДК 911.2 (504) (477.43)

**Ганна ЧЕРНЮК, к.геогр.н., доцент,
Борис МАТВІЙЧУК, асистент,
Ольга МАТУЗ, асистент,
Ігор КАСІЯНИК, к.геогр.н., доцент,**
*Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка*

ОЦІНКА ПОГОДНИХ УМОВ НА ТЕРИТОРІЇ НПП «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ» ДЛЯ РЕКРЕАЦІЇ

Територія національного природного парку «Подільські Товтри» характеризується сприятливими природними умовами і ресурсами як для сільського господарства так і для різних видів рекреаційної діяльності. В зв'язку з проблемами збалансованого раціонального використання природно-ресурсного потенціалу **актуальним завданням** стає оцінка ступеня сприятливості природних умов, особливо кліматичних і погодних по сезонах і місяцях року для рекреації.

Мета проведеного дослідження полягала у використанні **методів аналізу** клімату в погодах. Для оцінки комфортності погодних умов по місяцях року на території Хмельницького Придністров'я і НПП «Подільські Товтри» проаналізовані